

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1894. Första Kammaren. N:o 9.

Lördagen den 24 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 17 i denna månad.

Anmälades och bordlades lagutskottets utlåtanden:

n:o 11, i anledning af väckta motioner om ändrade bestämmelser i fråga om den kommunala rösträtten på landet;

n:o 12, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af 25 § 1 mom. i förordningen om landsting den 21 mars 1862; och

n:o 13, i anledning af väckta motioner afseende dels ändring af 23 § i förordningen om kyrkostämman med mera den 21 mars 1862, dels ock tillägg till 25 § 3 mom. i förordningen angående kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 17 och 20 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 6, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 16 § i lagen angående lösdrifvares behandling den 12 juni 1885, biföll kammaren utskottets i detta utlåtande gjorda hemställan.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 17 och 20 denna månad bordlagda utlåtande n:o 7, i anledning af justitieombudsmannens framställning om ändring af 4 kap. 10 § strafflagen och 35 § i strafflagen för krigsmagten den 7 oktober 1881.

Herr Asker: Herr talman, mine herrar! Vid tillämpningen af ifrågakvarande lagrum har erfarenheten visat, att så invecklade för-
Ang. rätt för Konungens befallningshafvande att förordna om sammanläggning af straff i vissa fall.

Ang. rätt för hållanden kunna förekomma vid verkställighet af flera utslag, hvarigenom en person blifvit dömd, vare sig till straffarbete enbart eller till straffarbete och fängelse gemensamt, att en dömande myndighet eller, såsom nu är stadgadt, hofrätterna lämpligast böra hafva dessa frågor under sin sakkunniga och noggranna pröfning; och jag kan till stöd härför åberopa, att för några år sedan en af hofrätterna ansåg ett dylikt fall så tvifvelaktigt, att underdånig framställning gjordes hos Kongl. Maj:t, huru straffsammanläggningen rätteligen borde ske.

(Forts.)

Hvad deremot beträffar förvandlingen af böter till motsvarande straffarbete eller fängelse, är detta en så enkel åtgärd, att hofrätterna med allt skäl bör befrias från dessa, icke sällan återkommande rättsfall, hvilka med full trygghet böra kunna öfverlemnas till Kongl. Maj:ts befallningshafvande. Om någonsin klander mot det så kallade mångskrifveriet i vårt land kan anses befogadt, så är det sannerligen i fråga om dessa bötesförvandlingar. Och jag tillåter mig att med ett enda exempel belysa, huru öfverflödigt vidlyftig en sådan fråga nu lagligen måste behandlas. En person, som blifvit dömd till tre månaders straffarbete, har börjat undergå bestraffningen. Kort der- efter inkommer till verkställighet ett utslag, hvarigenom samma person blifvit dömd till fem kronors böter. Framställning måste nu göras till hofrätten om böternas förvandling till motsvarande straffarbete, och hofrätten förvandlar dessa böter genom utslag till en dags straffarbete; men denna dags straffarbete bortfaller vid straffets verkställighet, emedan, enligt lagen den 29 juli 1892 angående utsträckt tillämpning af straffarbets verkställande i enrum, en fjerdedel af strafftiden skall afdragas. Fem kronors böter reduceras alltså i detta fall i verkligheten till noll dagars straffarbete, och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande lærer med lätthet kunna verkställa denna uträkning, utan att hofrätten behöfver träda emellan och först förvandla böterna till en dags straffarbete.

För min del tror jag emellertid, att klokheten bjuder att låta Kongl. Maj:ts befallningshafvande uteslutande hafva dessa förvandlingar om hand, och jag vågar därför, på grund af hvad jag anført, vördsamt yrka bifall till den af herrar Annerstedt och Bruzelius vid detta betänkande fogade reservation.

Herr Annerstedt: Jag är hufvudsakligen förekommen af den förste talaren, och har endast att tilläga några ord. Om man efterser i den justitieombudsmannens framställning, som gifvit anledning till förevarande förslag, finner man, att justitieombudsmannen åberopat särskildt det förhållande, att i Norrland sammanläggningen af böter med annat frihetsstraff är förenad med stor tidsutdrägt, då hofrätt skall göra denna sammanläggning. Det är detta skäl, som af justitieombudsmannen åberopats för den föreslagna lagändringen. Och vid sådant förhållande synes man, i enlighet med vanligen tillämpade lagstiftningsgrundsatser, hafva kunnat vänta, att förslaget inskränkts till

en sådan förändring af gällande lag, som afhjelpat den påpekade olägenheten. Men detta är icke händelsen, utan lagförslaget har erhållit en så vidsträckt omfattning, att det afser jemväl sammanläggningen af två olika slag af frihetsstraff. Nu har den föregående talaren redan fäst uppmärksamheten derpå, att i sistnämnda fall sammanläggningen, långt ifrån att vara en enkel operation, som utan svårighet skulle kunna af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i sammanhang med deras öfriga mångskiftande göromål verkställas, tvärtom icke så sällan erbjuder så stora svårigheter och lemnar rum för så många skiljaktiga meningar, att, på sätt en ledamot af hofrätt, som är ledamot af lagutskottet, anført i afseende å den hofrätt han tillhör, det ofta inträffar, att man på hofrättens divisioner en ganska rundlig tid sysselsätter sig med diskussion härom, innan man kommer till något resultat. Då, såsom bekant, fänglistorna undergå granskning, såväl i hofrätt som i justitiekanslersemetet och af justitieombudsmannen, äro de fel, som kunna inträffa i afseende å sammanläggningen af straff, det slags fel, som snarast af alla smärre embetsföreseelser blifva bragta i dagen och lättast föranleda åtal, vare sig felet består deri, att någon längre än han rätteligen bort varit beröfvad sin frihet, eller sammanläggningsfelet gått i motsatt riktning. I båda fallen följer åtal å den, som verkställt den origtiga sammanläggningen. Det torde därför icke med skäl kunna sättas i fråga, huruvida det kan vara lämpligt att i sådan utsträckning, som af justitieombudsmannen blifvit föreslaget, uppdraga åt Kongl. Maj:ts befallningshafvande en befogenhet, hvars hela vinst för Konungens befallningshafvande stundom blefve, att de ganska ursäktligt blefve föremål för åtal och gifva anledning till rubriken i tidningarne »bötfäld Kongl. Maj:ts befallningshafvande». Af dessa skäl och då en skrifvelse i den omfattning, som herr Bruzelius inom lagutskottet föreslagit, synes mig till fullo afhjelpa de missförhållanden, som justitieombudsmannen påpekat, vågar jag vördsamt yrka bifall till den af honom afgifna reservationen.

Ang. rätt för Konungens befallningshafvande att förordna om sammanläggning af straff i vissa fall.

(Forts.)

Herr Fröberg: Lagutskottets framställning skiljer sig från reservanternas derutinnan, att utskottet föreslagit, att, då till verkställighet på en gång förekomma flera utslag, hvarigenom samme person blifvit till straff dömd, Konungens befallningshafvande skall ega förordna om sammanläggning af straffen, då deremot reservanterna ansett Konungens befallningshafvandes befogenhet böra inskränkas till att verkställa sammanläggningen endast i de fall, då bötesstraff skola förernas med andra straff. Såsom skäl för reservanternas förslag hafva de föregående talarne framhållit, att ganska invecklade fall kunde förekomma, och att det därför vore fara för att stadgandena om straffsammanläggning icke alltid blefve rätt tillämpade. Med anledning häraf ber jag få fästa uppmärksamheten derå, att, om böter skola förvandlas till straffarbete, det skall så förfaras, att böterna först förvandlas till fängelse och derefter detta till straffarbete, hvarefter samma

Ang. rätt för Konungens befallningshafvande att förordna om sammanläggning af straff i vissa fall. straff sammanlægges med det andra omedelbart ådömda straffarbetet. Skola åter böter förenas med fängelsestraff, så sker sammanläggningen på det sätt, att det böterna motsvarande fängelsestraffet sammanlægges med det omedelbart ådömda straffet. Men då flere fängelse- och straffmanläggning af arbetsstraff skola till samma straffart förenas, erfordras icke någon så omfattande föregående åtgärd såsom förhållandet är vid bötesstraffs förvandling. I det ena som det andra fallet kan det vara minst

(Forts.)

lika svårt att förena bötesstraff med andra straff, som att till verkställighet befordra flera utslag, hvarigenom en person ådömts flera frihetsstraff. Den påyrkade inskränkningen i utskottets förslag har, enligt mitt förmenande, icke den betydelse, som deråt gifvits. Men att äfven fall af mera invecklad beskaffenhet vid sammanläggning af straff kunna förekomma, vill jag icke bestrida. Den nu gällande lagen har emellertid egt tillämpning en längre tid, och derunder har en viss stadga i lagtillämpningen utbildat sig, hvarför jag icke tror det vådligt att öfverlemna den ifrågasatta befogenheten åt Konungens befallningshafvande, helst det hos denna embetsmyndighet finnes anstälde lagfarna personer. Underrätterna äro ju skyldiga att verkställa förvandling af böter och sammanläggning af straff, och jag kan icke finna någon våda att åt Konungens befallningshafvande öfverlemna samma befogenhet. Jag får således för min del yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Dickson, Robert: För min del tror jag, att åtgärden att förvandla fängelsestraff till straffarbete, hvilket enligt reservanternas förslag hufvudsakligen skulle förbehållas åt hofrätterna, är så enkel, att äfven den kan med trygghet anföras å länsstyrelserna.

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Herr Annerstedt: Mot den af den siste talaren gjorda anmärkningen, att sammanläggning af straffarbete och fängelsestraff alltid skulle vara så enkel, att denna åtgärd med full trygghet kunde uppdragas åt Konungens befallningshafvande, ber jag få vädja till den ärade talarens egen erfarenhet från den tid, då han var ledamot af hofrätt. Han torde sjelf kunna vitsorda, att icke sällan skiljaktiga meningar och voteringar i dessa frågor förekomma. Jag anhåller vidare, att en hvar måtte genomläsa 5, 6, 7, 8 och 9 §§ af 4 kap. strafflagen, hvilka samtliga skola tillämpas i de fall som äro i fråga. Af dessa paragrafer torde framgå, att sammanläggning af straff icke städse är så enkel som uppgifvits, utan mången gång rätt invecklad. Jag tillåter mig att här endast uppläsa 9 § af nämnda kapitel, så lydande: »Nu kan så hända, att någon, sedan han blifvit till straff för ett brott dömd, varder öfvertygad att förut hafva föröfvat annat brott; då skall han så dömas, som hade han på en gång varit för båda brotten lagförd; och varde, vid straffets tillämpning, afräknadt hvad han af det honom förut ådömda straff redan kan hafva utstått.» Äfven denna regel

skall af Konungens befallningshafvande tillämpas, och att den icke är obetingadt enkel, torde vara uppenbart.

Herr von Stapelmohr: Jag kan icke till fullo dela de betänkligheter, som lagutskottets ärade ordförande uttalat mot lagutskottets framställning. Justitieombudsmannen har omförmålt, att skälet till att lagstiftningen undandragit den verkställande myndigheten eller Konungens befallningshafvande rätten att sammanlägga straff och i stället lagt denna rätt i hofrättens hand är att söka i omsorgen om, att sammanläggningen skulle blifva gjord med full sakkunskap. Detta skäl må hafva haft fullt fog vid tiden för nya strafflagens tillkomst och trädande i kraft, men enligt mitt förmenande har det numera i väsentlig mån förlorat sin giltighet, enär Konungens befallningshafvande under den långa följd af år, som förflutit efter strafflagens trädande i kraft, hafva haft tillfälle att vinna erfarenhet om och blifva förtrogna med lagbestämmelserna om sättet för straffs sammanläggning och grunderna därför. De lagrum, som innehålla dessa bestämmelser, synas mig icke vara så invecklade och svårtydda, att man icke kan med fullt förtroende uppdraga åt Konungens befallningshafvande deras tillämpning. Den insigt i strafflagens bestämmelser, som man får förutsätta hos Konungens befallningshafvandes tjänstemän, och den erfarenhet, som Konungens befallningshafvande i frågor om straffsammanläggning vunnit, synas mig innebära fulla garantier för, att Konungens befallningshafvande, derest rätten att sammanlägga straff åt dem uppdrages, skola behandla dessa frågor med den sakkunskap och insigt, som sakens natur kräfver. Jag vill emellertid härmed icke hafva sagt, att icke vid sammanläggning af straff sådana förhållanden kunna förekomma, som ställa Konungens befallningshafvandes insigter och skarpsinnighet på ganska hårda prof, men jag är öfvertygad om, att Konungens befallningshafvande skola visa sig vuxna den uppgift, som ifrågasättes för dem. Justitieombudsmannen har framhållit, att de skäl, hvilka föranledt hans framställning, ega ganska stor praktisk betydelse. Det händer nemligen icke så sällan, att en person, som genom särskilda utslag ådömts särskilda straff och sitter på straffanstalt, måste, sedan tiden för straffet enligt det första utslaget gått till ända, lössläppas, oaktadt ett annat utslag inkommit till Konungens befallningshafvandes verkställighet; hvilket förhållande vanligen beror derpå, att tiden icke medgifvit att inhemta hofrättens yttrande om straffsammanläggningen.

Att åter anhålla en sådan person och införpassa honom till fängelset medför ofta svårigheter och ganska betydande kostnader för statsverket, som skulle kunna undvikas, om Konungens befallningshafvande egt att omedelbart föranstalta om straffens sammanläggning. Genom öfverflyttande af denna befogenhet från hofrätterna till Konungens befallningshafvande skola hofrätterna erhålla en välbehöflig lindring i sitt ansträngande arbete, utan att någon motsvarande ökning i

Ang. rätt för Konungens befallningshafvande att förordna om sammanläggning af straff i vissa fall.

(Forts.)

Ang. rätt för Konungens befallningshafvande att förordna om sammanläggning af straff i vissa fall. arbetet hos Konungens befallningshafvande tillkomme, enär, efter hvad jag har anledning antaga, arbetet med sammanläggningen af straff icke torde komma att taga längre tid än arbetet med den skriftvexling, som föranledes af inhemtandet af hofrättens utslag i frågan. Jag an-
håller om bifall till utskottets förslag.

(Forts.) Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt och vidare derpå, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla det förslag, som innefattades i den af herr Bruzelius vid utlåtandet afgifna reservation; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Om utarbetande af förslag till lag rör. byggande och underhåll af utfarts- och byvägar. Föredrogs å nyo lagutskottets den 17 och 20 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 8, i anledning af väckta motioner om lagstiftning rörande byggande och underhåll af utfarts- och byvägar.

Herr Annerstedt: Då samma motioner vid nästlidna års riksdag förekommo, blefvo de af lagutskottet jemväl afstyrkta, och detta lagutskottets afstyrkande blef af Första Kammaren utan diskussion bifallet. Under sådana förhållanden och då, så vidt erfaras kunnat, förhållandena i år icke skilja sig från förhållandena i fjol — åtgärderna i fråga om indelning af de allmänna vägarne hafva nemligen ännu icke fortskridit så långt, att det synes vara skäl att redan nu väcka förslag beträffande indelning och lagstiftning angående byvägar — hemställer jag att Första Kammaren, på de skäl, lagutskottet an-
fört vid nästlidet års riksdag och hvilka äro upprepade i den reservation, som bifogats utskottets förevarande betänkande, måtte afslå hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Herr Dickson, Robert: Vid betraktande af den nu gällande lagstiftningen angående underhållet af utfartsvägar och byvägar måste man ovillkorligen inse, att en förbättring af denna lagstiftning är erforderlig. Den ledande grundsatsen är visserligen den, att dessa vägar skola underhållas af dem, som begagna sig af desamma. Denna grundsats är otvifvelaktigt riktig, och i lagutskottets utlåtande ifrågasättes icke heller någon ändring i denna bestämmelse. Men ser man på de bestämmelser i öfrigt, som finnas för tillämpningen af denna sats, så äro de ytterligt bristfälliga. Redan under föregående förhandlingar är det påpekadt, att man icke har bestämmelser om, huru en vägdelning vinner laga kraft. Visserligen finnes för den enskilde delegaren den utväg, att han instämmer samtliga delegare till häradsrätten för att få

frågan pröfvad. Men det är en särdeles omständlig utväg, och jag har icke sett den använd. Huru sjelfva grundsatsen skall i öfrigt tillämpas vid fördelningen, är tvifvelaktigt, och derom finnes ingen bestämmelse. Ännu svårare är det med tillsynen öfver, att vägen hålles i ordning. Jag har visserligen på ett eller annat ställe sett det brukas, att kommunalstämman uppdragit åt kommunalnämnden att hålla syn på de enskilda vägarne. Jag har sett sådana beslut gillade af Konungens befallningshafvande och fastställda af Kongl. Maj:t. Men det är gifvet, att endast på få ställen man kan enas om ett sådant tillvägagående; och nog har mången landbrukare den erfarenheten, att han sjelf får underhålla sin väg och får åka på en illa underhållen väg, när han kommer in på det vägstycke, som skall underhållas af andra.

Behovet af en förbättrad lagstiftning är erkänt äfven af reservanterna, men de framhålla den omständigheten, att man först borde invänta erfarenheten om, huru den nya väglagen komme att verka. För min del kan jag icke inse, att detta skäl har någon betydelse. Om denna omständighet skulle hafva någon betydelse, skulle det vara den, att man ville se, huru stort antal af byvägarne som skulle komma att ingå såsom bygdevägar. Det torde väl vara sant, att en eller annan byväg kommer att ingå såsom bygdeväg, men allmänt kan det dock icke blifva, ty såsom bygdevägar få icke anses andra än de, som för den allmänna samfärdseln äro nödiga och nyttiga, och för denna lärer flertalet byvägar icke vara nödiga och nyttiga, fastän de kunna vara ytterst nödvändiga för de enskilde delegarne. Det skulle också vara ganska betänkligt, om man i vidsträckt grad intoge byvägar i den allmänna vägdelningen. Detta skulle blifva synnerligen betungande för kronan, som får betala $\frac{1}{10}$ af kostnaderna för underhållet af de allmänna vägarne, och äfven för andra beskattningsföremål, men icke heller fördelaktigt för jordbrukaren, ty då skulle sannolikt anspråk på underhåll af byvägar komma att höjas.

Någon erfarenhet om, huru den nya väglagen verkar i fråga om sättet för verkställighet af vägdelning, kan naturligen icke behövas, ty det kan väl icke ifrågasättas, att den vidlyftiga apparat, som erfordras för delning af de allmänna vägarne, äfven borde tillämpas när det gäller byalagens vägar. Icke heller kan man behöfva någon erfarenhet om, huru vägstyrelserna komma att verka. Det är en stor och dyrbar apparat och kan icke tillämpas, när det gäller en så liten vägkomplex som ett byalags små enskilda vägar. Jag tror icke heller, att det kan ifrågasättas, att kronan eller andra beskattningsföremål skola deltaga i underhållet af byvägar, hvadan icke heller någon erfarenhet behöfs om de väguppskattningar, som verkställas genom de särskilda nämnderna. Jag finner således icke någon vidare erfarenhet af den nya väglagen behöfva vinnas, och det är klart att, huru den än tillämpas, så kommer alltid att kvarstå en mängd byvägar, hvilka skola underhållas, och för hvilka en ny lagstiftning är behöflig. Jag får därför yrka bifall till utskottets förslag.

Om utarbetande af förslag till lag rör. byg-gande och underhåll af ut-vägar. farts- och by-vägar.
(Forts.)

*Om utarbetan-
de af förslag
till lag rör, byg-
gande och un-
derhåll af ut-
farts- och by-
vägar.*

(Forts.)

Friherre Leijonhufvud: Jag delar i väsentlig mån den föregående ärade talarens åsigt angående olämpligheten att uppskjuta den nu ifrågakvarande skrifvelsen till Kongl. Maj:t. Det af reservanterna påpekade skälet, att man borde afvakta de verkningar, som kunna visa sig af den nya väglagens tillämpning, innan man åstadkommer en lagstiftning i detta ämne, finner jag icke hafva någon grund och anser ett sådant uppskof icke af behovet påkalladt. Det är ju gifvet, att dessa utfartsvägar och mindre byvägar måste ställas under en helt annan kategori än de lands- och bygdevägar, som äro berörda i väglagen. Enligt mitt förmenande borde det aldrig komma att i lagstiftningsväg bestämmas hvarken bredd, afdikning eller annat för dessa vägar; utan detta skulle bero på de bestämmelser härom, som fattas vid den laga förrättning, som föregår fördelningen af vägens underhåll mellan de väghållningsskyldige, liksom jag också anser, att dessa vägar icke böra ställas direkt under kronobetjeningens tillsyn, utan att, såsom i en motion föreslagits, de väghållningsskyldige böra välja en vägfogde, som skall hafva att tillse, att vägen hålles i vederbörligt skick.

Deremot kan jag icke med den föregående talaren godkänna det förslag, som skulle ligga i utskottets motivering, enligt hvilket skyldigheten att underhålla utfarts- och byvägar borde fortfarande som hittills åligga dem, som af vägarne betjenade sig. Den nya väglagen, när den genom vägdelningar blifvit tillämpad, kommer att gälla för en ganska stor mängd vägar, som förut varit byvägar men blifva förklarade såsom bygdevägar. De väghållningsskyldige få naturligen en stor lättnad i underhållet, då dessa vägar komma att delas lika på de stora komplexerna af underhållningsskyldige, häradena eller distrikten. Jag anser därför, att dessa utfarts- och byvägar böra vara en kommunens gemensamma angelägenhet, och jag finner en auleddning härtill just i det förhållandet, att en mängd, som nu hafva socknevägar eller enskilda vägar att underhålla, genom dessa vägars indelande till bygdevägar få en stor lättnad, då deremot andra, som icke få sådana vägar indelade inom sitt distrikt, fortfarande komma att blifva betungade med en ganska stor väghållningsskyldighet. Det egentliga syftet med denna lagstiftning skulle vara att få bestämdt och afgjort, på hvad sätt och under hvilka former en lagstiftning skulle kunna åstadkommas för dessa mindre vägar.

Särskildt i afseende på det dyra underhåll, som alltid kräfves för dessa smärre vägar, och då detta alltid faller ganska ojemnt, så vill jag för min del föreslå, att kommunerna, sedan beslut är fattadt om hvilka vägar som skola underhållas, gemensamt böra underhålla dessa, och att äfven dervidlag bör fästas afseende vid sådana mindre hemman eller lägenheter, som hafva så långa utfartsvägar enskildt för sig, att man icke kunde anse dessa vägar vara annat än särskildt betungande för dessa hemman och lägenheter. Dessa borde då få en mindre skyldighet sig ålagd vid fördelning af socknens gemensamma underhållsskyldighet. För min del skulle jag således vilja att, om ut-

skottets förslag antoges, orden: »Dock anser sig utskottet böra redan nu uttala såsom sin åsigt, att, på sätt i herr Olof Andersons motion förutsattes, skyldigheten att underhålla utfarts- och byvägarne bör fortfarande såsom hittills åligga dem, som af vägarne betjena sig,» borde utgå från denna punkt, och motiveringen således i denna del icke godkännas, utan Riksdagen allenast i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lag om byggande och underhåll af utfarts- och byvägar. Jag anhåller om proposition på detta yrkande.

Om utarbetande af förslag till lag rör. byggande och underhåll af utfarts- och byvägar.
(Forts.)

Grefve Hamilton: Jag är till stor del förekommen af herr Dickson. Vill man taga reda på, hvilka föreskrifter finnas rörande anläggning och underhåll af byvägar och utfartsvägar, lär man få söka dem *dels* i skiftesstadgan, der det heter i § 66: »För allmänna gator och vägar till stad, kyrka och qvarn — — — bör nödigt utmål af oskifto tagas», *dels* i 4 kap. byggningsbalken, der det står: »Färväg till och ifrån by, så ock till åker och äng, kyrka och qvarn, bör läggas af oskifto, sex alnar bred — — —», *dels* i kongl. brevet den 17 april 1828, som säger, att tvister om anläggning och underhåll af enskilda utfartsvägar för by eller annan lägenhet skola af domstolen i orten upptagas och afgöras samt sedermera fullföljas i samma ordning som tvistemål i allmänhet», *dels* ock i kongl. resolutionen på adels besvär den 8 januari 1735, der det heter: »Byvägar underhållas endast af dem, som sig deraf betjena.»

Tydligt och klart är, att en ny lag angående underhåll af byvägar är af nöden, och att det nuvarande oeffterrättighetstillståndet, enligt hvilket t. ex. en tredskande väghållningsskyldig ej kan åläggas fullgöra sitt vägunderhåll, med mindre han stämmas till domstol, är ohållbart. Äfven synes lagutskottet vara enigt derom, att en ny lag är af behofvet påkallad. Meningarna skilja sig blott rörande tiden, när en sådan lag bör framträda. Den förste ärade talaren ansåg, att man borde afvakta verkningarna af 1891 års väglag. Men just den omständigheten, att vägdelening pågår enligt nämnda lag, framtvingar nödvändigheten af en ny lag rörande underhållet af byvägar, emedan en stor del af dem kommer att ingå såsom bygdevägar, och således en vägdelening af de öfriga erfordras. Det torde också kunna ifrågasättas, huruvida icke bristen på en sådan här lag äfven i det afseende inverkar nemligt, att en stor del personer frukta, att byvägarne ej skola blifva underhållna, just emedan en lag derom saknas, och därför önska få såsom bygdevägar intagna en mängd byvägar, som obehörigen skule dit hänföras.

Oaktadt jag ej kan dela utskottets motivering i den del den ansluter sig till Olof Andersons motion, yrkar jag likväl bifall till dess hemställan.

Herr Widmark: Det synes mig vara mycket tungt vägande skäl, som af utskottet blifvit framställda för behofvet af en ny och

Om utarbetade af förslag till lag rör. byg- gande och un- derhåll af ut- farts- och by- vägar.

förbättrad lagstiftning angående underhållet af utfarts- och byvägar. Under en lång följd af år har frågan varit före vid riksdagen, och saknaden af lagbestämmelser i detta hänseende har ådagalagt nödvändigheten af att något göres. Men frågan har uppskjutits, därför att man ej hade några lagbestämmelser om de allmänna vägarnes underhåll, eller därför att förändring i afseende på dem var ifrågasatt. Och nu vill man, att, sedan vi fått en ny lag angående de allmänna vägarne, lagstiftningen om byvägarne skall än ytterligare uppskjutas, för att man skall få se verkningarna af den allmänna vägdelningen. Reservanterna säga, att det ej torde på något synnerligt sätt fortskynda frågan om erhållande af en ny lagstiftning för byvägar i det fall, att nu göres en underdånig framställning om utredning i frågan. Men om man är ense om angelägenheten af en dylik lagstiftning, måste man väl medgifva, att det är bättre, ju förr hemställan derom aflätes. Ju förr en därför erforderlig utredning blir gjord, desto förr kan man också vänta frukterna deraf. Vidare säga de, att man bör afvakta utgången af och begagna lärdomen af den pågående delningen af de allmänna vägarne samt se, huru den slår ut, innan man griper sig an med den nu ifrågasatta lagstiftningen. Jag har en alldeles motsatt åsigt, den nemligen, att det skulle på ett betydligt sätt fortskynda delningen af de allmänna vägarne, om vi redan nu hade en lag angående fördelning af underhållsskyldigheten på de smärre vägarne. Det har nemligen redan, sedan den allmänna väglagen kommit i tillämpning, visat sig en sträfvän och benägenhet att alldeles oresonligt utsträcka begreppet bygdevägar och få så många som möjligt att räknas till dem. Härutaf framkallas tvister och tidsutdrägt vid delningarna. Skälet till sträfvandet att få bygdevägsbegreppet utsträckt spårar man visserligen lätt deri, att man för dem har att påräkna statens tiondedelsbidrag äfvensom bidrag af andra beskattningsföremål än jordbruket; men det är sannerligen icke den väsentligaste och förnämsta grunden till denna sträfvän, som ligger i de två nu nämnda omständigheterna, utan grunden ligger verkligen i det oeffterrättlig- hetstillstånd, som nu råder. Det är omöjligheten att hafva kontroll öfver att få ett verkligt, behöfligt och riktigt underhåll på byvägarne, som i högsta grad ökat denna sträfvän. Funnes sålunda redan nu en sådan lag om byvägar, så är det min öfvertygelse, att den stora allmänna vägdelningen skulle gå lättare, fortare och bättre för sig än eljest. Jag gillar till fullo det lagutskottets förklarande, att byvägarne skola underhållas af dem, som dem nyttja, och får därför i allo yrka bifall till utskottets hemställan.

(Forts.)

Herr Berg, Lars: Då denna fråga under de två senaste riksdagarne föredrogs och jemlikt lagutskottets tillstyrkande utan diskussion afslogs i denna kammare, ansåg jag mig, ehuru jag då var lika öfvertygad som nu om ohållbarheten af de för afslag förebragta skälen, icke pligtig att ensam gå i elden för att söka genomföra en förbättrad

lagstiftning i afseende på byvägarne. Men att jag nu, då äfven lagutskottet tillstyrkt en underdånig skrifvelse i frågan, anser mig både pliktig och villig att söka med min röst bidraga till denna förbättring i lagstiftningen, torde kammaren finna både befogadt och naturligt.

Jag instämmer med flere föregående talare, som vederlagt de skäl, som af reservanternas äro anförda mot en sådan lagstiftning. Det är visserligen sant, att en större eller mindre del byvägar kan genom den nya väglagen komma att intagas såsom bygdevägar eller landsvägar — och enligt min åsigt vore det lyckligt, ju flere desto bättre — men vi komma ändå i alla tider och under alla förhållanden att ega ett stort vägnät af byvägar. Det förefaller mig dock, som om utsträckningen och vigten af detta vägnät ej varit så tydlig för lagutskottet och ej heller för Riksdagen, då flere gånger den härom väckta frågan afslagits. Det är emellertid i förslaget ej frågan om de byvägar, som komma att öfvertagas i den allmänna vägdelningen; det gäller nemligen endast de återstående, och dessa komma alltid att finnas i mycket stor utsträckning. Någon erfarenhet från nya väglagens tillämpning om, huru vi skola lagstifta för att hålla vägar farbara, behöfva vi ej vänta på, såsom reservanternas påstått, ty allt sedan 1734 ha vi haft tillfälle att pröfva ännu gällande lagstiftning om den saken, och det har visat sig, att om vi tillämpa den, få vi vägarne åtminstone nödortfikt underhållna. Lagutskottet nämner också, att det härför erfordras endast sådana bestämmelser, som göra byvägarne delning bekvämlig, billig och lagligen gällande, likasom en bestämmelse om, huru kostnad för underhåll af byvägar som försummats må kunna beqvämt uttagas hos tredskande. Endast dessa bestämmelser äro jemväl enligt min åsigt erforderliga för att få farbara och goda byvägar. Hvad delningsgrunden angår, gifver mig hvad en talare bakom mig yttrade anledning säga, att, då ej industrien i större mån slår sig ned efter byvägar, och ej heller det egentliga kapitalet är bofast invid dem, kan det ej vara fråga om att indraga nya beskattningsföremål i underhållet af byvägar, utan bör detta, såsom det af gammalt varit, bindas vid jorden. Ser man på deras uppkomst och anläggning samt skiftesstadgans föreskrifter, synes det sannolikt, att detta är det enda praktiska.

Emellertid ber jag att få ytterligare nämna ett par ord just med anledning af det långvariga motståndet från Riksdagens sida mot ordnandet af byvägarne underhåll, hvilket föranledt mig tro, att dessa vägars betydelse ej rätt beaktats. I detta afseende tillåter jag mig framhålla, att dessa byvägar verkligen ega stor betydelse i national-ekonomiskt afseende. I första rummet förtjenar deras stora utsträckning beaktande. Vi hafva ingen bestämd statistik härom, men vägkomitén beräknade de allmänna vägarne till nära 6,000 mil, och antog, att byvägarne icke mycket skilde sig i afseende på den sammanlagda längden från de allmänna vägarne. Huru härmed än förhåller sig, kan med visshet antagas, att flera tusen mil byvägar finnas i

Om utarbetande af förslag till lag rör. byggnad och underhåll af utfarts- och byvägar.

(Forts.)

*Om utarbetan- vårt land. När man nu vet, huru i allmänhet fattigt landet är på
de af förslag kommunikationer — och det är egentligen för de delar af landet,
till lag rör. byg- der det allmänna vägnätet ej är utveckladt, som byvägarne äro af den
gande och un- största betydelse — är det helt naturligt, att dessa vägars eländiga
derhåll af ut- och oframkommeliga skick skall utöfva ett högst menligt inflytande
farts- och by- på hela näringslifvets utveckling. Det är nemligen en känd sanning,
vägar.*

(Forts.)

att om en producent behöfver betala en eller annan krona mera till följd af vägarne oduglighet och den tidsförlust för forsling af samma varumängd, som deraf förorsakas, kan han ej konkurrera med en annan producent, som befinner sig under lyckligare omständigheter. Det samma gäller den ena orten i förhållande till den andra och slutligen hela landets förhållande till utlandet. Jag är viss om, att en icke så obetydlig del af jordbrukets öfverklagade betryck kommer från det usla tillståndet hos byvägarne, i synnerhet der det förefinnes ett stort nät af sådana, såsom t. ex. i Norrland, der en större byväg kan uppgå till 6—7 mils längd inom vissa orter. I sydligare landskap, såsom Skåne m. fl., der det allmänna vägnätet är utveckladt, äro byvägarne af mindre vikt. Men deras allmänna betydelse kan man likna vid kapillärsystemets i en organism. Det är det sekundära ådernätet, som tillför det större de lifgifvande vätskorna, och om de förra stoppas, blifva så att säga ofarbara, så lider och förtvinar hela organismen. Detta är icke min liknelse, utan en mycket gammal, som jag endast här tagit mig friheten att citera, men som är lika gammal som den är sann. Då vi årligen offra stora summor af statsmedel på vägväsendet, intressera oss för dettas utveckling och lefva i en tid, då ingen sanning är så erkänd som den, att intet medel är så viktigt för kulturens och civilisationens spridning som goda kommunikationer, böra vi väl ej underlåta att gifva dem, som bedja derom, ett hjälpmedel till att sätta en stor del af rikets vägar i farbart skick. Då vi t. ex. med rätta icke tveka att bevilja 800,000 kronor till vägfonden om året — en efter våra förhållanden betydlig summa — och dermed åstadkomma 50—60 mil nya eller förbättrade allmänna vägar årligen, borde vi väl icke draga i betänkande att utan kostnad för statsverket blott med en lagstiftningsåtgärd på en gång vinna en sådan stor utvidgning af vägväsendet som några tusen mil goda byvägar, som nu finnas men ej äro farbara. Hafven I, mine herrar, rest efter byvägar? Jag vill dock ej upptaga tiden med att beskrifva, hurudana de äro. Men jag tillåter mig dock konstatera, att de ofta nog äro i sådant skick, att enda sättet att komma fram är att öfvergifva vägen, lemna sitt åkdon och begifva sig till skogs. Så är åtminstone under vissa årstider fallet i en stor del af norra Sverige, och detta stämmer illa öfverens med ett civiliseradt samhälles lagbundna ordning.

Jag kan således ej föreställa mig, att kammaren kan annat än bifalla detta lagutskottets förslag, då det nu visat sig, att det stora motstånd upphört, som alltid mot denna fråga rest sig från allmogens sida, som nogsammt vetat, att det skulle kosta dem pengar. Tillståndet

med byvägarne är visserligen sorgligt, hafva de resonerat, men få vi *Om utarbetan-*
 en lag med deraf följande kontroll, få vi ej sköta dem, som vi vilja, *de af förslag*
 och kostnaderna bli derigenom allt för dryga. Men nu upprepas år- *till lag rör. byg-*
 ligen vid riksdagen rop på ny lagstiftning från jordegarna sjelfva, nu *gande och un-*
 vilja de ändtligen i allmänhet ha en sådan lag, som ordnar byvägarnes *derhåll af ut-*
 underhåll. Under sådana förhållanden synes det mig tillkomma oss *farts- och by-*
 att genast och tacksamt bifalla denna begäran, och på grund deraf *vägar.*
 yrkar jag bifall till lagutskottets förslag. (Forts.)

Herr Larsson, Liss Olof: Jag kan visserligen icke se någon olycka i, om utskottets förslag bifalles. Men nog får väl kammaren medgifva, att det skulle se något besynnerligt ut, om vi, som i fjol deltog i denna frågas behandling i lagutskottet och på då anförda skäl afstyrkt då föreliggande motioner enhälligt, hvarefter i kammaren ingen enda röst yrkade bifall till dem, skulle i år tillstyrka kammaren fatta beslut i rak motsats mot i fjol, ehuru inga nya skäl under tiden tillkommit. Ty de skäl, som nu anförts i kammaren och som förebragts i de väckta motionerna, äro ej alls något nytt utan precis desamma, som förefunnos både i fjol och året derförut och derförut. Och jag kan således ej finna annat, än att vi ej haft att göra annat än att ställa oss på den ståndpunkt, som förut så enhälligt omfattats af Första Kammaren. Det lär väl ej kunna bestridas, att nog behöfs det någon erfarenhet af nya väglagen 1891 mer än vi redan vunnit. Visserligen hörde man, innan den lagen kommit till stånd, ett allmänt och oupphörligt rop på ny lag om vägars underhåll, att det var behöfligt och af rättvisan påkalladt, och att de allra största orättvisor rådde under det förra tillståndet. Nu ha vi fått en ny lag, och jag var också med om den. Men ha herrarne den erfarenheten, att belåtenheten med denna lag är så allmän, sedan man väl fått den? Nej, det är långt ifrån fallet. Man har funnit på många ställen, att lagen är mycket invecklad, och att den förorsakar mycket besvär, många kostnader och ganska inkrånglade förhållanden. Men att man har vunnit något afsevärdt med den, derom har man på långt när ej blifvit öfvertygad. Nu föreställer jag mig dock, att svårigheterna vid denna lags tillämpning skola så småningom utjemnas med den ökade erfarenhet, man får af förhållandena. Det synes mig då vara klokt att vänta med den nya lagen, som nu skall vara så eftersträfvansvärd, så att man ej skapar två lagar, genom hvilka man skulle få dubbla svårigheter. Det skulle nog vara lättare att åstadkomma en lag för by- och utfartsvägar, sedan man vunnit erfarenhet om tillämpningen af den allmänna väglagen, der man kunde undvika de obehag och svårigheter, som vidlåda den nya lagen om de allmänna vägarne. Man saknar väl icke heller, såsom man här påstått, i nuvarande lag hvarje stadgande i fråga om dessa by- och utfartsvägar. Inom lagutskottet var det en erfaren landtdomare, som sade sig, med nuvarande lagbestämmelser, vid utöfvandet af sitt domarekall varit med

Om utarbetande af förslag till lag rör. byggande och underhåll af ut-farts- och by-vägar. om att pröfva och fastställa rätt många frågor om by- och utfarts- vägar. Det stadgas ju också: »Tvister om anläggning och underhåll af enskilda utfartsvägar för by eller annan lägenhet skola af domstolen i orten upptagas och afgöras samt sedermera fullföljas i samma ordning som tvistemål i allmänhet.» Med en sådan föreskrift kan man taga hänsyn till förhållandena inom den ort, der frågan då är före, under det att, om man får en allmän lag, denna kanske passar bra för Norrbotten och Lappland men icke alls för Skåne, eller tvärtom. Men man måste dock följa den lagen, under det att nu frågorna upptagas af domstolen i orten, som ej är bunden af sådana generella lagbestämmelser, utan kan taga hänsyn till förhållandena inom den ort, der frågan uppstått.

(Forts.)

Den näst föregående talaren sade, att man nu skulle lyssna till det rop, som så enstämmigt höjts om en sådan lag, och på det sättet få flera tusen mil vägar, utan att statsverket behöfde bekosta något deraf. Ja, men det lär väl ej kunna undgås, att någon skall kännas vid kostnaderna, äfven om icke staten gör det, ty icke får man hundra- eller tusentals mil vägar, utan att det är förenadt med kostnader, äfven om staten icke betalar det.

Det synes mig således, som om reservanterna haft goda skäl, då de på grund af de skäl, som i fjol anförts och af kammaren enstämmigt gillades, äfven nu behålla samma åsigt som då, och som äfven af kammaren då uttalades. Ett annat förhållande är det med Andra Kammarens utskottsledamöter, ty såvidt jag kan erinra mig, bifölls i fjol förslaget om skrifvelse i detta syfte af Andra Kammaren. Men vi från denna kammare hafva ej kunnat göra annat än hvad vi gjort, och som äfven inom utskottet blef majoritetens beslut. För min del yrkar jag afslag på utskottets hemställan och bifall till den af herr Annerstedt afgifna reservationen.

Herr Unger: Att en fullständigare lagstiftning i detta ämne är nödvändig, torde vara temligen allmänt erkänt, och jag tror, att vi allmänt erkänt det förut också, ehuru Riksdagen ej vågat sig på detta svåra ämne, utan tills vidare skjutit undan det, till dess det blifvit så trängande, att man måste taga i tu dermed.

Inga nya skäl äro tillkomna, sade den siste talaren. Ett nytt skäl fins, och det är det, att det blifvit större och större anspråk på förbättrade kommunikationer; och ytterligare ett skäl är det, att genom den nya väglagen blifva antagligen mycket flere vägar indelade till bygdevägar, så att by- och utfartsvägarne ej bli så många och stora nu som förr. Denna önskvärda lagstiftning lär väl här, liksom i andra länder, kunna på något lämpligt sätt genomföras. De skäl, som af reservanterna anförts för ytterligare uppskof dermed, hafva, enligt min åsigt, ingen hållbarhet, på sätt en föregående talare ock påpekat, ty den nya väglagen lär väl ej kunna verka på förhållandena med indelning af byvägar och utfartsvägar. Af reservanterna

har äfven anförts, att man borde afvakta afslutandet af de vägdelningar, som i flere orter inom riket pågå. Ja, mine herrar, skola vi vänta med att skaffa oss en sådan här lag, till dess det ej pågår någon vägdelning inom riket, få vi vänta evinnerligen, ty alltid är derhåll af utfarts- och byvägar. Om utarbetande af förslag till lag rör. byggande och underhåll af utfarts- och byvägar.

Särskildt den omständigheten, att nu många vägdelningar, till följd deraf att staten bidrager till halfva kostnaden af vägdelningen, äro och ännu flere bli anhängiggjorda inom orterna, gör just denna tidpunkt lämplig för lagstiftningen, emedan, när den kommer till stånd, vore nya vägdelningar hållna inom större delen af riket, och man hade derigenom bestämt, hvad som vore att hänföra till utfarts- och byvägar. Vid sådant förhållande får jag för min del yrka bifall till utskottets hemställan.

(Forts.)

Herr Lundin: Då jag står nämnd bland reservanterna, skall jag bedja att med några ord få framlägga skälen, hvarför jag reserverat mig.

Det första skälet är det, att det bör finnas konsekvens hos utskottets ledamöter. 1892 och 1893 kom lagutskottet till ett alldeles motsatt resultat, och det från den synpunkten, att man icke bör sammanröra för många saker. Enligt mitt förmenande bör man vänta och se, huru den nya väglagen verkar, innan man går i författning om att begära en ny lag om utfarts- och byvägar. Jag säger, som en föregående talare, att det är icke få utan många vägar, som komma under den nya väglagen. Derför tror jag icke, att det kan vara skäl att nu skrifva till Kongl. Maj:t i frågan. Då kunde den sista villan blifva värre än den första.

En talare har sagt — hvad äfven motionären begärt — att hela kommunen skulle deltaga i underhållet af utfarts- och byvägar. Deri ligger dock en betydlig orättvisa, ty vanliga fallet är det, att den, som köper ett hemman, fäster sig mycket vid, hurudana kommunikationerna äro, och det hemman, som ligger aflägsse och illa till, säljes för billigare pris. Det finnes kanske mången i en kommun, som aldrig använder utfartsvägen, och att underhålla vägar för främmande kan icke vara rättvist. På dessa skäl har lagutskottet ansett, att dröjsmål bör ega rum, till dess den nya lagen, som redan kommit till stånd, hunnit visa sina verkningar. Derför tager jag mig friheten, herr talman, att yrka afslag på utskottets förslag och bifall till reservationen.

Friherre Leijonhufvud: Jag ber om ursäkt, att jag ännu en gång tager till ordet med anledning af herr Bergs yttrande om att sista punkten i utskottets motivering, som jag tillåtit mig anse böra uteslutas, borde kvarstå.

Jag är fortfarande af den åsigten, att det är kommunens sak att afgöra, hvilka som skola deltaga såväl i byggandet som i underhållet af utfarts- och byvägarne. Anledningen, hvarför jag yrkade, att den af

Om utarbetan- mig upplästa punkten i motiveringen skulle uteslutas, var den, att
 de af förslag om den står qvar, blifva både regeringen och den komité, som till
 till lag rör. byg- följd af skrifvelsen förmodligen kommer att tillsättas, tyungna att fästa
 gande och un- sig vid detta, att skyldigheten att underhålla utfarts- och byvägarne
 derhåll af ut- sig
 farts- och by- bör fortfarande såsom hittills åligga dem, som af vägarne betjena sig.
 vägar.
 (Forts.) Jag tycker, att man derigenom inskränker både regeringens och ko-
 miténs frihet att fatta beslut i frågan, och det är för att lemna dem
 friare spelrum, som jag önskar, att denna punkt måtte uteslutas.

Herr Helander: Under en mer än femtioårig tjenstgöring i åtskilliga orter af landet har jag kommit till erfarenhet om nödvändigheten att skaffa någon lag beträffande utfarts- och byvägar. Det nuvarande tillståndet är verkligen i hög grad beklagligt, och stora olägenheter hafva uppstått derigenom. Så snart jag kom till Riksdagen beslöt jag därför att, i hvad på mig ankom, söka åstadkomma en sådan lag. Jag väckte motion i ämnet inom Andra Kammaren och bilade ett förslag till lag, utarbetadt så godt jag förstod och åtföljdt af ritning och tabeller. Detta förslag antogs, om jag mins rätt, temligen enhälligt i Andra Kammaren, men afslogs här. Nu har här sagts, att det är origtigt att uppträda och yrka bifall till utskottets förslag, då man icke yttrade sig i saken vid förra riksdagen. Men hvad mig beträffar, ville jag låta det skälet, som då anfördes, tills vidare verka hvad det kunde, nemligen att åtminstone början sker med tillämpning af den allmänna väglagen, innan man gjorde något vidare i afseende å lag för utfarts- och byvägarne. Men det skälet är i sjelfva verket icke synnerligen giltigt, ty när skulle då i sjelfva verket lagen kunna komma till stånd? Den ena gången tycker en, att tiden icke är inne, den andra gången en annan. Jag tror, att det kan vara skäl att nu bestämma sig, och att denna kammare frångår den vana, den hittills följt, att alltid säga nej. Skälet har icke varit detsamma förr som nu, men alltid har dock resultatet blifvit detsamma. För egen del är jag öfvertygad om nyttan och nödvändigheten af, att en lag, sådan som den föreslagna, kommer till stånd, och därför ber jag att få yrka bifall till utskottets utlåtande.

Herr Unger: Med anledning af friherre Leijonhufvuds yttrande, att sista punkten i utskottets motivering: »Skyldigheten att underhålla utfarts- och byvägarne bör fortfarande som hittills åligga dem, som af vägarne betjena sig» borde utgå, skall jag bedja att få uttala den mening, att den bör visst stå qvar. Det är just önskningsmålet man vill komma till, att detta besvär skall åligga dem, som af vägarne betjena sig. Icke har jag tänkt mig, att dessa vägdelningar, när de en gång komma till stånd, skulle blifva en gemensam angelägenhet för kommunen, utan hvarje sådan delning bör naturligtvis blifva en gemensam angelägenhet för byalag, som hafva gemensam utfarts- och byväg.

Vid sådant förhållande är naturligtvis önskningsmålet, som skall vinnas genom den nya väglagen och de blifvande vägdelningarna, att de, som betjena sig af utfarts- och byvägarne, också bidraga till underhållet deraf.

För min del vill jag således gerna, att detta står qvar och icke utgår ur motiveringen.

(Forts.)

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande utlåtande yrkats: 1:o att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o af friherre *Leijonhufvud*, att kammaren skulle godkänna utskottets hemställan men ur motiveringen utesluta sista punkten, börjande med orden »Dock anser sig utskottet»; samt 3:o att utskottets hemställan skulle afslås.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Lundin* begärde votering, i anledning hvaraf, och sedan till kontraposition dervid antagits afslag å utskottets hemställan, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition, så lydande:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 71;

Nej — 33.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 17 och 20 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 9, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition angående åtgärder till förekommande af skogsförödelse inom Gotlands län, dels ock väckta motioner om lagstiftning rörande åtgärder mot skogsförödelse.

På framställning af herr talmannen beslöts, att förevarande utlåtande skulle punktvis företagas till afgörande och första punkten så-

lunda, att först föredroges paragrafvis deri framställda förslag till lag med slutmeningen och rubriken sist samt derefter utskottets i punkten gjorda hemställan.

Lagförslag om
åtgärder mot
skogsförödelse
inom Gotlands
län.

1 punkten.

Den af utskottet föreslagna lag.

§§ 1—13.

Godkändes.

Slutmeningen.

Herr Annerstedt: Vid betänkandets affattande har det fel förelupit, att då rubriken lyder: »lag angående åtgärder till förekommande af skogsförödelse inom Gotlands län», det äldre uttrycket »förordning» här bibehållits. Jag hemställer därför, att kammaren ville, med afslag å utskottets hemställan i denna del, antaga slutmeningens ordalydelse sålunda: denna lag träder i kraft o. s. v.

Efter härmed slutad öfverläggning godkändes slutmeningen med den förändring, att ordet »förordning» utbyttes mot lag.

Rubriken.

Godkändes.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens vid föredragningen af lagförslagets särskilda delar fattade beslut.

Ifrågasatt lag-
stiftning mot
skogsförödelse
i vissa län.

2 punkten.

Herr Sandberg: Med djupt bekymmer ser jag det ena året efter det andra förflyta, utan att regering och Riksdag besluta några allvarliga åtgärder för städfjande af den ohejdade skogssköfving, som alltjemt fortgår och som inom en icke aflägsen framtid kommer att till ödemarker förvandla stora trakter af vårt fattiga land. Icke ens för åstadkommande af skogens återväxt på de kalhuggna markerna hafva några kraftiga och verksamma åtgärder blifvit vidtagna. Småland, det landskap, der min vagga stått, der jag uppväxt och tillbragt större delen af min lefnad, hotas kanske i ännu högre grad än andra delar af vårt land af denna ödeläggelse. Det Småland, som jag minnes från min barndom, har endast en aflägsen likhet med det landskap, som nu ter sig för ens ögon. Sjöar och berg finnas qvar, men skogarne hafva försvunnit. Särskildt under innevarande vinter, då prisen

å jordbruksalster sjunkit i så betänklig grad och så godt som ruinerat många landtmän, och då bristen på frost och snö gör afverkningen af skog för innehafvarne svår, hafva otaliga — åtminstone räknas de i hundratal — försäljningar af större och mindre skogsskiften egt rum till skogshandlare, dessa förhatliga mellanhänder mellan skogsegarne och exportörerna; och dessa skogshandlare sköfva skogen på ett ännu grundligare sätt, än någonsin egarne af marken skulle göra. Jag erkänner visserligen, att utskottet haft skäl att icke tillstyrka motionärens förslag om tillämpning eller antagande af den gotländska skogslagen i hela landet, men om inom lagutskottet funnits tillräckligt mått af välvilja för denna viktiga sak, skulle efter mitt förmenande utskottet kunnat af motionen taga sig anledning att föreslå en skrifvelse till regeringen med begäran om förslag till stadganden, som kunde hämma den ohejdade afverkningen af ungskog eller åtminstone föreskrifva återplantering på kalhuggna trakter. I detta syfte tager jag mig friheten, äfven med ringa utsigt till framgång, att yrka återremiss till lagutskottet.

Ifrågasatt lagstiftning mot skogsförödelse i vissa län.

(Forts.)

Herr Annerstedt: Såsom bekant, är lagutskottet bundet af omfattningen utaf den motion det förehar till behandling, i det att utskottet icke eger motionsrätt. Under sådana förhållanden och då i den motion, som nu föreligger, begäres, att gotlandslagen skulle tillämpas på landet i dess helhet, hade lagutskottet icke befogenhet att föreslå något helt annat, i den riktning, som den siste talaren förordade. Det synes mig vid sådant förhållande, som om en återremiss icke skulle vara rätta vägen att främja det mål, hvarom den föregående talaren så varmt yttrade sig, utan att detta på initiativ inom Riksdagen icke kan åstadkommas på annat sätt, än att för saken intresserade personer en annan gång framlägga motion i den riktning, som de anse vara den rätta, hvarefter lagutskottet skall behandla denna liksom alla andra motioner på det sätt, som öfverensstämmer med de regler, som i grundlag äro för lagutskottet utstakade.

På dessa skäl vågar jag vördsamt hemställa, att kammaren ville bifalla lagutskottets hemställan i denna punkt.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare derpå att punkten skulle visas åter till utskottet; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

3 punkten.

Herr Sandberg: Då jag icke fick något medhåll i mitt yrkande på återremiss af föregående punkt, torde jag hafva ännu mindre utsigt

Ifrågasatt lagstiftning mot skogsförödelse i Kalmar län.

Ifrågasatt lagstiftning mot skogsförödelse i Kalmar län. till framgång i afseende på den nu föredragna. Jag vill dock fästa kammarens uppmärksamhet på, att utskottets här anförda skäl synas mig temligen svaga. Utskottet säger, »att motionären icke lemnat någon närmare utredning om förhållandet beträffande skogarne inom Kalmar län eller omfånget och beskaffenheten af den skogsförödelse, som der uppgifves hafva egt rum», men motionären har dock citerat Konungens befallningshafvandes i Kalmar län sista 5-års-berättelse, som innehåller: 1:o) att afverkningen under perioden fortgått hejdlöst; 2:o) att afverkningen bedrifves i en utsträckning, som betydligt överskrider skogens återväxt; och 3:o) att faran för verklig skogsbrist i en nära framtid blifvit allt mer öfverhängande.» Under sådana förhållanden synes det mig, att motionären i den citerade årsberättelsen haft fullkomligt giltiga skäl för sin framställning.

(Forts.)

Vidare säger utskottet, att »en skrivelse i det syfte, som af motionären förordats, icke synes böra af Riksdagen aflätas, med mindre invånarne inom Kalmar län i enahanda ordning, som befolkningen inom de båda nordligaste länen samt å Gotland, gifvit till känna sin önskan om en skogslagstiftning, i hufvudsak öfverensstämmande med någondera af de lagar, som blifvit med afseende på sistnämnda län antagna». Detta skäl är icke heller fullgiltigt, ty för ett par, tre år sedan antog åtminstone Kalmar läns södra landsting ett förslag till skogslagstiftning för dess område, som dock icke blifvit af regeringen godkänt. Således återstår af de skäl lagutskottet anført mot motionärens förslag endast det, att Kalmar läns norra landsting icke uttalat sig i frågan. Men då detta förslag icke går ut på annat än en skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och efter vederbörande landstings hörande för Riksdagen framlägga förslag till förordning angående åtgärder mot skogsförödelse inom Kalmar län, synes mig detta skäl hafva ringa betydelse, ty det är ju motionärens mening, att landstingen ytterligare skola höras.

Under sådana förhållanden tager jag mig friheten yrka bifall till motionärens förslag.

Herr Annerstedt: Det af lagutskottet i första rummet anförda skälet är det, att, innan utskottet vill föreslå Riksdagen en skrivelse i ett syfte, som i fråga om den enskilda hushållningen är af så genomgripande beskaffenhet, som gotlands- och norrbottenslagens tillämpning i en annan provins, utskottet har ansett, att vid ärendets pröfning borde föreligga mera utförliga uppgifter än några allmänna uttryck, som förekommit i landshöfdingeembetets femårsberättelse; och att följaktligen Riksdagen med fog kunde begära, att utskottet, innan det tillstyrkte ifrågavarande skrivelseförslag, kunde för Riksdagen framlägga en utredning, som visade skogarnes verkliga tillstånd inom den provins, der man för den enskildes dispositionsrätt vill införa en sådan begränsning, som Norrbottens eller Gotlands skogslagar skulle medföra.

Det andra skälet var det, att då såväl norrbottens- som gotlands- och vesterbottenslagen tillkommit på det sätt, att vederbörande lands- *Ifrågasatt lag-* stiftning *mot* ingått till Kongl. Maj:t och förklarat det vara provinsens enhäl- *skogsförödelse* liga eller åtminstone öfvervägande åsigt, att dylika inskränkningar vore i *Kalmar län.* för provinsen lämpliga och nödiga, utskottet ansåg att ett dylikt uttalande borde ske från Kalmar län, innan Riksdagen aflät någon skrivelse i ämnet; derest en skrivelse i sådant fall vore behöflig, då Kongl. Maj:t antagligen vid detta förhållande, liksom i fråga om Norrbotten, Vesterbotten och Gotland, skulle komma att göra framställning till Riksdagen äfven med afseende å Kalmar län. Nu är förhållandet, såsom den föregående talaren påpekat, att endast halfva länet uttalat sin önskan att få en dylik restriktiv lagstiftning, och att Kongl. Maj:t, vid ärendets pröfning, har med anledning af Kalmar läns södra landstings framställning icke ansett sig böra göra framställning till Riksdagen i fråga om detta län. Det är naturligtvis svårt för den, som icke haft tillgång till statsrådsprotokollet, att med full säkerhet angifva grunderna för regeringens tillvägagående i detta fall. Man synes mig dock i detta fall med temlig säkerhet kunna sluta till grunden för regeringens betänkligheter, och det förefaller mig icke osannolikt, att äfven inom Riksdagen betänklighet skulle möta mot införande af en lag, sådan som den förevarande, för en del af ett län. Man torde därför kunna antaga, att innan Kongl. Maj:t föreslår en restriktiv skogslag för Kalmar län, Kongl. Maj:t åtminstone för närvarande torde afvakta båda landstingens i nämnda län enhälliga eller åtminstone med öfvervägande majoritet uttalade önskningsar å provinsens vägnar i denna rigtning. Förr än detta skett, synes mig icke framställningar sådana som den ifrågavarande böra föranleda någon skrivelse till Kongl. Maj:t från Riksdagens sida.

På grund af dessa skäl får jag vördsamt hemställa om bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talman- nen, att i afseende på förevarande punkt yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock afslag å samma hemställan samt bifall till den i ämnet väckta motionen.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Sandberg* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i 3 punkten af sitt utlåtande n:o 9, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och bifalles den i ämnet väckta motionen.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 77;

Nej — 21.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 17 och 20 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 10, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition med förslag om tillägg till 26 § 1 mom. i lagen angående tillsättning af presterliga tjänster den 26 oktober 1883 än äfven väckta motioner om ändring af vissa bestämmelser i nämnda lag, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs och lades till handlingarna konstitutionsutskottets den 20 innevarande februari bordlagda memorial n:o 2, i anledning af olika meningar mellan kamrarne, till hvilket utskott en motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om upphäfvande af föreskrift i 27 § disciplinstadgan för krigsmagten bör hänvisas.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 12,50 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 27 februari.

Kammaren sammanträdde klockan 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 20 innevarande månad.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flera ledamöters begäran lagutskottets den 24 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 11, i anledning af väckta motioner om ändrade bestämmelser i fråga om den kommunala rösträtten på landet.

Herr Tamm, Hugo: Herr talman, mine herrar! Att den fråga, som beröres i detta betänkande, nemligen inskränkning af den kommunala rösträtten, befinner sig i ett sådant skede, särskildt på grund af den af Kongl. Maj:t bestämda utredningen, att man kan förutse, att en lösning af densamma inom den närmaste framtiden måste ske, tror jag vara en alltmåra stadgad öfvertygelse; men i afseende å sättet för denna lösning äro meningarna deremot mycket delade, hvilket ju redan tydligt nog framgår af de olikartade förslag, som i detta hänseende framlemnats i form af motioner. Under sådana förhållanden, och då Andra Kammaren ju gång på gång gifvit sin åsigt till känna i frågan, torde särskildt Första Kammarans uttalande vara af ganska stort inflytande och betydelse, då det gäller att faktiskt lösa frågan. Mig synes på dessa grunder vara skäl, att något längre tid beredes kammarens ledamöter att sätta sig in i detta utskottsbetänkande, än om det skulle behandlas redan i morgon onsdag, och att kammaren i stället besluter uppskjuta ärendets behandling till lördagen den 3 nästkommande mars. Ett uppskof med denna fråga torde ej böra möta något hinder i det grundlagsstadgande, som bestämmer, att såvidt ske kan ärenden skola *samtidigt* i begge kamrarne behandlas, då det är allt skäl att antaga, att just denna fråga icke kommer under behandling i Andra Kammaren förr än om lördag. Det är på dessa grunder jag får hemställa, att Första Kammaren ville besluta, att det nu bordlagda lagutskottets betänkande n:o 11 upptages till behandling först nästkommande lördag, och att det på föredragningslistan till den dagen sättes främst bland två gånger bordlagda ärenden.

Häri instämde flere af kammarens ledamöter.

På härefter gjord proposition beslöt kammaren, att lagutskottets utlåtande n:o 11 skulle uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden på föredragningslistan till kammarens sammanträde nästa lördag.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets den 24 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 12.

Herr Annerstedt: Då Första Kammaren nyss beslutat att till nästkommunde lördag uppskjuta behandlingen af lagutskottets betänkande n:o 11, och då jemväl förevarande betänkande synes böra samtidigt behandlas i båda kamrarne samt icke några andra ärenden förekomma till morgondagen än samma utskotts betänkanden n:is 12 och 13, får jag, hvad nu först beträffar lagutskottets betänkande n:o 12, vördsamt hemställa, att äfven detta betänkande må behandlas om lördag, näst efter lagutskottets betänkande n:o 11.

Kammaren beslöt på gjord proposition, att lagutskottets utlåtande n:o 12 skulle uppföras näst efter samma utskotts utlåtande n:o 11 å föredragningslistan till kammarens sammanträde nästkommande lördag.

Föredrogs men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets den 24 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 13.

Herr Annerstedt: Jemväl i afseende å detta betänkande tillåter jag mig göra enahanda framställning som i afseende å betänkandet n:o 12, nemligen att det må uppföras på föredragningslistan till om lördag och då sättas näst efter lagutskottets betänkande n:o 12.

Denna framställning bifölls.

Kammaren åtskildes klockan 2,36 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 28 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 21 i denna månad.

Anmälles och bordlades

statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel, omfattande anslagen till landtförsvaret;

n:o 23, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående af-söndring af jord från Wisborgs kungsladugård och hospitalslägenheten Kohagen till mötesfält för Gotlands infanteriregemente och Gotlands artillericorps; samt

n:o 24, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens sjette hufvudtitel; äfvensom

bevillningsutskottets betänkande n:o 3, angående vissa delar af tull-bevillningen.

Kammaren åtskildes kl. 2,36 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
